

Maren Oline Hansdatter

Slektshistorie utarbeidet av Laila Vinje.

Jeg vil fortelle deg om min oldemor Maren Oline. De som har vært på besøk i barndomshjemmet mitt, vil kunne kjenne igjen bildet av henne fra stueveggen der.

Foto: Utlånt av Kari Vinje.

Der har vår familie kunnet se på bildet av Maren Oline, om så hver dag. Kanskje har mange andre i slekta hatt et lignende bilde på sine vegger. Vi kunne se at hun så vakker ut, og hun strålte noe mildt og kjærlig ned mot oss fra stueveggen. Men i alle disse dagene visste vi egentlig så lite om henne, for hun døde mens min bestemor Karen bare var et barn, og ikke hadde begynt på skolen en gang. Det var da ikke så lett for min bestemor å verken huske, eller å kunne fortelle så mye om moren sin. Både Maren Olines liv, og vår kunnskap var blitt forkortet. Så viste det seg også etter hvert å ha vært feil i slektsbøkene, så de som prøvde å finne ut noe mer om foreldrene til Maren Oline på bakgrunn av disse bøkene, fant i stedet egentlig ut noe om noen *andres* foreldre. Siden man i den tiden Maren Oline levde, bygde etternavnene på foreldrene, hadde også Maren Oline fått feil etternavn siden navnet på foreldrene hennes var oppgitt feil i flere av slektsbøkene.

Når jeg betraktet bokhyllen min, så jeg flere ting. Jeg så flere velutstyrte slektsbøker som fortalte om Johannes, min oldefar, han Maren Oline etter hvert giftet seg med. Hans slekt var sporet langt tilbake til 1600-tallet. Man kunne finne både herregårdsfolk og bønder i slektslinjen hans, og lese om hvordan de levde. Men så var der altså ingen slektsbok om Maren Oline. Men det skulle vise seg å likevel finnes noe i bokhyllen min som skulle bidra til å fortelle mer om Maren Oline enn jeg forstod med det samme.

Jeg hadde vært så heldig å få arve den gamle Bibelen som min bestemor Karen hadde arvet etter sin far Johannes. Jeg visste at den hadde vært en gave til bryllupet når Maren Oline giftet seg med Johannes i 1884. Man kunne lese dette årstallet med flotte bokstaver i en inskripsjon i Bibelen. På neste side stod det, med ikke fullt så vakker skrift, at det var en bryllupsgave. Man kunne lese navnene til brudeparet, og navnet på den som hadde gitt Bibelen. Navnet på giveren, sa meg ingen ting. "Hans Mathisen Lund", stod det. Det var helt ukjent for meg. Det kunne være hvem som helst, en nabo kanskje?

Det skulle gå mange år før jeg forstod at det nok ikke var en hvilken som helst nabo som hadde gitt denne gaven til bryllupet, men selveste faren til Maren Oline. Det skulle også ta sin tid før jeg oppdaget at det stod et *annet* etternavn på min oldemor i Bibelen enn det som stod i slektsbøkene. Men plutselig en dag, forstod jeg at det var Bibelen som hadde rett og slektsbøkene som tok feil. Når jeg forstod hva som var de riktige navnene på Maren Oline og foreldrene hennes, var det mulig å finne ut en hel del mer om Maren Oline og slekten hennes. Noe av det jeg fant, vil jeg fortelle om nå slik at flere kan få vite mer om hun som døde så alt for tidlig, men likevel rakk å bety mye for mange, og bringe en stor slekt videre.

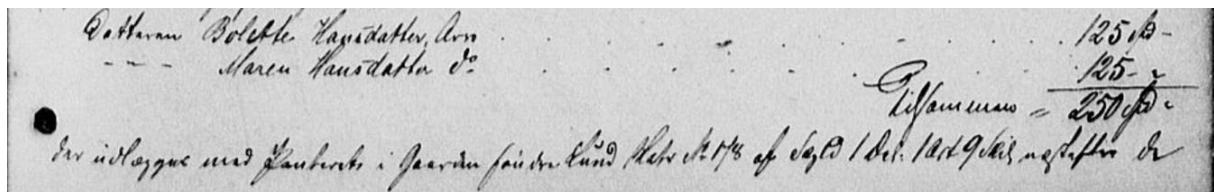
Maren Olines oppvekst

Maren Oline ble født 8.4.1862 på Lund i Degernes.¹ Foreldrene hennes het: Hans Mathisen Lund og Anne Maria Christensdatter. Maren Oline ble lillesøster med det samme til den tre år eldre Anne Bolette, som jeg har forstått at oftest bare ble kalt "Bolette", i alle fall etter hvert. Anne Bolette var født 2. juli 1859.² To søstre så tett i alder kunne sikkert ha mye hyggelig sammen. Jeg synes jeg kan høre at de leker og ler.

De vokste opp på en gård i landlige omgivelser med gårder rundt omkring på alle kanter. Jeg ser for meg de to jentene springe i gresset om sommeren med kuer rautende i bakgrunnen. Jeg får håpe at de ikke også sprang i havren eller i alle de andre typene korn som ble dyrket på gården. På gården Lund dyrket de nemlig mye korn. Det var hvete (hv1/8), rug (ru1 ½), bygg (by1 ¾) og havre (ha10). De dyrket også erter (er1/8) og poteter (po3 ½). Tallene forteller noe om mengden av det ene og det andre. Av dyr på gården hadde de to hester, fire kuer og to får ved folketellingen i 1865.³ En så veldig stor gård var det kanskje ikke, men ikke av de minste heller for den tiden. Senere, i 1875, skulle det også bli kalver og enda flere får på gården.⁴

I et område med store flate sletter, og landlige omgivelser, var der sikkert noen vakre blomsterenger også. Kanskje de to jentene plukket en bukett blomster til moren sin som småjenter ofte gjør. "Se, mamma, se!", kan de ha sagt. Men allerede når jentene var ca. 2 og 5 år gamle skjedde det noe leit. Moren deres var blitt blind.⁵ I 1865 hadde hun vært blind et år allerede. Moren til de to jentene kunne sikkert lukte blomstene fremdeles, men hun kunne verken se jentene sine eller blomstene de plukket. Hun kunne vel ikke gjøre så mye husarbeide heller. I alle fall hadde de skaffet seg en tjenestepike som het Petrine Hansdatter. Mange hadde jo ekstrahjelp på den tiden, men jeg vil tro at det var ekstra nødvendig når husmoren ikke kunne se. Bare tre år etter at moren til de to jentene var blitt blind, døde hun.⁶ Maren Oline var bare ca 5 år da moren døde, så også Maren Oline mistet sin mor tidlig. Moren skal ha vært hjemme på Lund da hun døde. Dødsårsaken er ikke oppgitt.

I skiftet⁷ etter Anne Marie, som ble bokført den 22. april 1868, fikk begge jentene en liten slant i arv. De fikk 125,- kr hver. Det tilsvarer ca. 9264,- kr omregnet til dagens pengeverdi.⁸

¹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920010462.jpg>

² <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060321031010.jpg>

<https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014806993>

³ <https://www.digitalarkivet.no/en/census/rural-residence/bf01037996006667>

⁴ <https://www.digitalarkivet.no/census/rural-residence/bf01052021005748>

⁵ <https://www.digitalarkivet.no/en/census/person/pf01037996006669>

⁶ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920020067.jpg>

⁷ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080624080388.jpg> (brukslenke panteregisteret)

<http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080617200267.jpg> (Pantebok 16-264) Merk: feil etternavn på Anne Marie i teksten. Hun het Christensdatter, ikke Christiansdatter.

⁸ [https://www.smartepenger.no/kalkulatorer/939-inflasjonskalkulator, \(omregnet 1867-2020.\)](https://www.smartepenger.no/kalkulatorer/939-inflasjonskalkulator, (omregnet 1867-2020.))

Faren giftet seg igjen med ei dame som het Karine Kristiansdatter den 5.5.1868⁹. Han giftet seg litt over et år etter at jentenes mor var gått bort. Begge døtrene fikk bo hjemme, også etter at de hadde fått stemor, i motsetning til andre historier vi kjenner.

Ungdomstid

Jentene vokste til. I folketellingen i 1875 var Anne Bolette blitt 16 år og Maren Oline 13 år. Vi kan lese om Anne Bolette at hun "*Hjelper Stedmoderen Med Husholdningen*".¹⁰ Der var ingen ekstra hushjelp å se i denne folketellingen. Anne Bolette slapp å dra ut i tjeneste utenfor hjemmet slik vi også kjenner til at skjedde med andre som var langt yngre enn henne. Anne Bolette kunne fortsette å være sammen med familien sin. Det står ingenting om at Maren Oline også hjalp stemoren, men jeg regner med at hun hjalp til hun også. Hun var ikke konfirmert enda, så kanskje de ikke regnet henne som såpass voksen at det var påkrevd å fylle ut rubrikken for "yrke" i folketellingen. Maren Oline ble konfirmert den 22.10.1876. Hun fikk karakteren "*næst meget godt*." ¹¹ Var hun voksen da?

De to jentene skulle få noe mer enn en stemor, de skulle også få en halvsøster. Da fikk også Maren Oline bli storesøster. Lillesøsteren het "*Johanne Mathilde*"¹², men det ser ut som at hun som oftest bare ble kalt "*Mathilde*." Hun ble født den 26.8.1877. Med to konfirmerte døtre i hus, skulle det igjen høres barnegråt på Lund. Maren Oline var da blitt 15 år, og Anne Bolette 18 år, så det ble en ganske stor aldersforskjell. De lekte nok neppe med dukker sammen med Mathilde, i alle fall ikke av egen interesse. Det var vel helst andre interesser som etter hvert kunne begynne å melde seg for de to eldste.

Selv om Maren Oline ikke var den eldste av søstrene, rakk hun faktisk å gifte seg *før* sin eldre søster.

Ikke at jeg tror det var noen konkurranse mellom søstrene. Konkurransen var det nok heller frierne som stod for. Min bestemor, Karen, forteller: "*Min mor var visstnok svært "omsvermet" i sin ungdom.*

Magna, fortalte meg for noen år siden at mor en gang måtte gjemme far under sengen, mens hun måtte ta imot andre friere." Det var jo bra for Johannes at han hadde fått et lite forsprang på de andre frierne. Så veldig stort var dette forspranget tydeligvis ikke. Men kanskje han kunne dra noen fordeler av å lytte litt til hva som ble sagt mens han lå under sengen? Man kan jo velge å tenke at hun ønsket å tilbringe mer tid med Johannes, også etter at de andre var gått, men at hun tok imot de andre for høflighets skyld. Høflige skulle man jo være i den tiden. Med en så tett konkurranse, var Johannes ekstra heldig som ble den som fikk henne. Jeg tror nok at han visste at han var heldig også.

Bryllup

Den 29.2.1884¹³ ble det bryllup for Maren Oline og Johannes. Johannes trengte ikke lenger å gjemme seg under senga hennes. Nå kunne han gi henne sitt "ja" så alle kunne høre det, og stå ved hennes side på kirketrappa så alle kunne se det. Jeg kjenner ikke til at det ble tatt noe bilde av brudeparet på kirketrappa, men det ble tatt et bilde som ser ut til å være tatt i et studio. Nøyaktig når dette bildet ble tatt, vet jeg ikke.

⁹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920010773.jpg> (nr. 16)

¹⁰ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052021005752>

¹¹ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002176360>

¹² <https://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920020245.jpg> (nr. 121)

¹³ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060627080140.jpg> (nr.2)

Maren Oline og Johannes. Foto: Utlånt av Kari Vinje.

På Bryllupsdagen ble Bibelen som jeg har arvet antakelig lagt på gavebordet. På den første siden i den kan det se ut som at svigerfaren, Hans Mathisen Lund, gav Bibelen i gave til sin nye svigersønn. På neste side står det at den tilhørte dem begge.

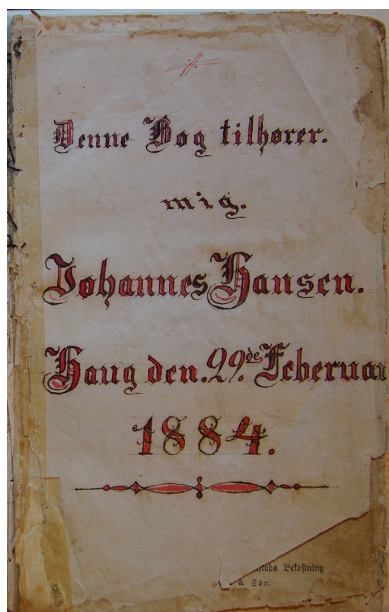

Foto: Laila Vinje

Ikke lenge etter bryllupet mellom Maren Oline og Johannes, skulle kirkeklokkene slå enda en gang. Maren Olines søster, Anne Bolette giftet seg med Andreas Olsen Bjørneby den 14.11.1884, det samme året som Johannes og Maren Oline giftet seg.¹⁴ Andreas var født på Bjørneby i Degernes, og bodde på Paulsrud på den tiden. Maren Olines ektemann, Johannes, fikk æren av å være en av forloverne i bryllupet.

De to søstrene fulgte hverandre dermed ganske tett ved at de ble gift samme år. Maren Oline rakk også å få en sønn det samme året som hun giftet seg. Det var ikke så mange dagene om å gjøre, men Hans ble altså født 22.12.1884, helt på tampen av bryllupsåret.

¹⁴ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002960716>

Dermed rakk Maren Oline å bli mor før hun ble tante. Anne Bolette og Andreas fikk en sønn den 20.6.1885 ca. et halvt år etter at Maren Oline og Johannes fikk Hans. Gutten Maren Oline ble tante til, ble kalt Alfred.¹⁵ Både Maren Oline og Johannes var faddere til Alfred i dåpen. De to fetterne var nokså tett i alder. Karen forteller om Anne Bolette at *"De bodde en tid på Nygård (Paulsrud) hvor de hadde en liten forretning. Senere flyttet de til Hønefoss."*

Maren Oline og Johannes sine barn:

- Hans¹⁶ (1. barn), f. 1884. Maren Oline og Johannes bodde da på gården Haug.

-Anna Sofie¹⁷ (2. barn), f.1887. Maren Oline og Johannes bodde da på Nakkerud.

-Ole¹⁸ (3. barn), f.1890. Han ble født på gården Åsen.

(I folketellingen for 1891 finner vi foreldrene, og de tre eldste barna boende på Åsen. De har også en tjenestepike som hjelper til med fjøsstell og husgjerning.”¹⁹)

-Karen Mathilde²⁰ (4.barn), f. 1893. Karen ble født på Åsen.

-Magna Julie²¹ (5.barn), f.1896. Magna ble født på Åsen.

-Christian²² (6.barn), f.1899. Christian ble født på Åsen. Han er oppført under dødfødte selv om han levde i 8 timer etter fødselen. Karen forteller i sine memoarer: *"Mor fikk også en liten gutt til... Han var så svak at han levde bare i åtte timer. De rakk å få ham døpt. Det var bestemor Haug som døypte ham, og de kalte ham Kristian. Et bittelite minne fra de timene har jeg fått beholde: Mor lå i sengen inne i kammerset. Den lille babyen lå i vuggen ved siden av sengen. Jeg sto tett ved og så på den lille hvorledes han av og til åpnet øynene og så lukket dem igjen. Og jeg fortalte det til mor: "Se, nå åpnet han øynene – og nå lukket han dem igjen". Merkelige minne.-"*

Det ble også skrevet i kirkeboken om lille Christians dåp. Da står han oppført under levendefødte, og man kan lese: *"Merknader: Død. Hjemmedøbt av Sidsel Nilsdatter Haug og Jordemoder Thea Vestby døbte barnet."*²³

¹⁵ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014829929>

¹⁶ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014829696>

¹⁷ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014830816>

¹⁸ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014832099>

¹⁹ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052686002813>

²⁰ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920020283.jpg> (nr. 2, Kvindekjøn)

²¹ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014834174>

²² <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060627080078.jpg> (nr. 0, nederst til venstre.)

²³ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014835150> (nr.3)

Det gikk ikke mange dagene etter fødselen før Maren Oline også døde. Hun døde av lungebetennelse den 30.1.1899, og ble gravlagt den 8.2.1899. Babyen Christian ble lagt i samme kiste.²⁴ Karen forteller i sine memoarer at gravsteinen lenge var den første til høyre på kirkegården i Degernes. Det skal da være mulig å se den på dette bildet.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Østfold fylkes billedarkiv

Degernes kirke i Rakkestad, skråfoto 1. september 1956.²⁵

Da Johannes døde, mange år senere, ble han lagt i samme grav som Maren Oline, selv om han hadde vært gift flere ganger. Teksten "*Jesus er mitt håp*", som står nederst på gravsteinen, er hentet fra Maren Olines siste ord før hun døde.²⁶

Foto: utlånt av Sigmund Eng.

²⁴ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060627080201.jpg> (nr.1 mandkjøn og nr.1 kvinedkjøn)

²⁵ Lenke: <https://digitaltmuseum.no/011015143218/kirke-vaningshus-degernes-kirke-skrafoto>.

Lisens: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.no>

²⁶ <http://www.disnorge.no/gravminner/bilde.php?id=954668>

Historien videre

Mye av historien videre om familien etter at Maren Oline gikk bort er allerede kjent, og kan leses på nettsiden: <http://www.pinaas.no/slekt/dingtorp.htm>. Denne nettsiden har også brukt noe av Karens memoarer som bakgrunn. På nettsiden kan du lese mer om barna Maren Oline og Johannes fikk, boforholdene, og situasjonen etter Maren Olines død. Du kan også lese mer om hvordan det gikk med barna til Johannes og Maren Oline, og slekten videre.

Ettertanker

Det som ikke står å lese på nettsidene, er noe Karen har skrevet om at hun fikk høre av andre. Hun fikk høre at hennes mor hadde fått bety noe også for andre utenom familien. Karen forteller:

"Noe annet er det at mor i sin ungdom ble omvendt til Gud og ble en varm kristen. Hvorledes dette var gått til, har jeg aldri fått vite. Men jeg har kjent en troende mann, som var svært glad i oss, barna etter Maren. Jeg forsto at han satte henne høyt. Hun hadde trolig vært et middel til å hjelpe ham til omvendelse. Hun fikk ham med på oppbyggelige møter, og det var ofte lange veier å gå."

Karen skriver videre:

"Jeg husker lite eller ingenting om mor... Jeg vet bare av det jeg har hørt av eldre troende, at hun var aktet høyt i vennekretsen. Det er blitt meg fortalt at hun var med og stiftet den første kvinneforening for misjon i Degernes."

Jeg har funnet en liste over foreninger som ble startet i området i den aktuelle tiden. Foreningen Maren Oline var med på å starte, kan da være en av disse.²⁷ Jeg vet ikke hvilken av foreningene på listen det gjaldt, eller om foreningen hun var med på å starte, i det hele tatt er med på denne listen. Men jeg kan nevne at jeg har funnet at Johannes bidro til inntekter for "Vestre Degernes Kvinneforening" gjennom å arrangere misjonsutsalg hjemme hos seg. Annonsen kan leses i *Rakkestad avis nr 48, 1 årgang utgave: tirsdag 2. juli 1912 s 2*.²⁸ Det kan derfor tenkes at det var denne foreningen Maren Oline var med på å starte, og at Johannes i så fall bidro til å drive dette arbeidet videre. Du kan ellers lese mer om foreningslivet i Degernes på den tiden i boken *"Degernes Kirke 100 år"* s 66-68²⁹. Der fortelles det også at Haugevekkelsen stod sterkt, og at der hang et bilde av Hauge på veggen i mangt et bedehus på den tiden. Man kan også lese at det var vanlig at også mennene var med i kvinneforeninger. Dermed hadde Johannes tydeligvis ingen skrupler med å annonsere kvinneforening hjemme hos seg i sitt eget navn.

Karen avslutter sin fortelling om sin mor slik:

"Frukten av dine bønner har fulgt dine barn gjennom hele livet. Jeg tror at jeg en gang skal få takke deg...Mest må jeg takke min himmelske far for den gode mor jeg hadde, skjønt jeg så inderlig hadde ønsket at jeg hadde hatt flere minner etter henne."

Karen skulle gjerne ønsket å ha hatt flere minner etter Maren Oline. Jeg er takknemlig for det hun har skrevet ned til glede for etterslekten. Med dette som utgangspunkt har det vært mulig å finne ut litt mer også. Kanskje kan vi få vite enda litt mer ved å gå lenger bakover i slekten?

²⁷ https://lokalhistoriewiki.no/Misjonsforeninger_i_Østfold

²⁸ <https://www.nb.no/items/b7081c53761b21ea4b2e57652104b597?page=1&searchText=>

²⁹ Johannes Jordal, Degernes kirke 100 år, utgitt av Menighetsrådet 1963.

<https://www.nb.no/items/a51c1f30d3fb48b211fa4a89e7db2da1?page=67&searchText=Degernes>

Anne Maria/e Christensdatter

Vi har ingen minner om henne som var Maren Olines mor, annet enn at Karen skrev i sine memoarer at hun ikke visste noe om henne, men at hun trodde at hun het Anne Marie. Det har nå vist seg å være riktig.

Anne Maria, som det stod i kirkeboken ved fødselen, ble født 10.3.1829 på Titterud i Degernes.³⁰ Hennes foreldre var Maria Kjøstølsdatter (ca 1796-e.1875)³¹ og Christen Sørensen (ca 1771-ca 1859), fra Store Titterud.³²

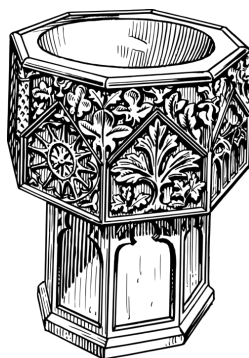
39.	1829.	1829.	Anne Maria	afg.	Christen Sørensen	Christen Oden Oden,	1829.
	1829.	29.	Christensd. fra		for Titterud og Maria	den Sørensen Titterud,	1829.
	1829.	29.	Mark Titterud.		hjemmelad. Paander.	der Christensdatter, som	1829.
					af Bond, Paander.	Paander Kjøstølsdatter, som	1829.
						Oden Oden Titterud,	1829.

Famileforhold

Anne Maria vokste opp med flere søsken. Hun var et stykke ute i søskenflokken. Jeg skal ikke påstå at listen jeg har over hennes søsken er komplett, men du skal i alle fall få vite om de som er funnet å være i søskenflokken: -Sidsel Maria (f. 1817)³³, Christen (1819-1821)³⁴, Kari (f.ca 1821/1822)³⁵, Ole (f. ca 1824)³⁶, Mathis (f.ca 1827)³⁷, Anne Maria (f.1829) min tippoldemor, og Johanne (f. ca 1831)³⁸.

Anne Maria ble konfirmert den 16.10.1844.³⁹ Det ble sagt om henne i kirkeboken til konfirmasjonen at hun hadde "*Temmelig god Christendoms Kundskab.*"

Maren Oline hadde Johanne Christensdatter til fadder i dåpen.⁴⁰ Johanne var da etter all sannsynlighet tanten til Maren Oline. Anne Bolette hadde andre faddere fra Titterud og noen fra farssiden. I 1856 var Anne Marie fadder til søsteren Karis barn, sammen med søsteren Johanne, brødrene Mathis og Ole.⁴¹

Det kan se ut som at Anne Maria etter hvert gikk over fra å kalle seg Anne Maria til å bli kalt Anne Marie, men det later også til å gå litt om hverandre. De kunne i større grad velge stavemåten på navnet sitt selv i den tiden. Jeg tror nok også at de som førte registrene kunne slurve noe.

³⁰ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020020491.jpg> (nr. 39)

³¹ Folketelling 1801: <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058205004155>

³² Bryllup Maria og Christen: <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002969839>

³³ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002204681>

³⁴ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020020243.jpg> (nr. 19);

<http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020020317.jpg> (nr. 13.)

³⁵ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002205989>

³⁶ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002206599>

³⁷ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002972922>

³⁸ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002209037>

³⁹ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002208893>

⁴⁰ <https://www.digitalarkivet.no/kb20060920010462>

⁴¹ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd000000014867654>

Bryllup

Anne Marie og Hans Mathisen giftet seg den 18.1.1859.⁴² Historien derfra kjenner vi gjennom Maren Olines oppvekst. Anne Marie døde den 24. april 1867, og ble gravlagt 3. Mai?⁴³
Etter at hun døde ble det holdt skifte på gården Lund (se tidligere).

Gården på Titterud

Anne Maries mor, som da blir Maren Olines bestemor, Maria Kiøstølsdatter, ser ut til å ha blitt riktig gammel. I 1865 finner jeg at hun var enke og bodde hos en av sønnene sine, Mathis Kristensen.⁴⁴ Jeg merker meg at Anne Maries søster Sidsil eide gården på Store Titterud på det tidspunktet. Broren stod oppført som en som "*bruger Gaarden for Søsteren*". I 1875 bodde gamle Maria, som da må ha vært ca. 79 år gammel fremdeles på Store Titterud, men da sammen med datteren Johanna som var sypike.⁴⁵ Det er jo hyggelig å se at der også finnes noen kvinner i vår slekt som kom et godt stykke opp i alder når det var så mange som døde tidlig. Jeg har ikke funnet ut av hvor gammel Maria Kjøstølsdatter egentlig ble. Men jeg ser spor av samhold i slekten til Anne Marie, og at de har tatt godt vare på sin gamle mor. Her var det ikke å sette de gamle på gamlehjem, nei. Om huset fyltes med nye folk, satt gamle mor igjen!

Anne Maries slekt bakover

Jeg har ikke selv forsket noe særlig videre på Anne Maries slekt bakover. Det har ikke vært nødvendig, for andre har gjort mye arbeid i den linjen bakover allerede. Du trenger bare å vite at Anne Maries mormor het "Mari Michelsdatter" for å kunne spore slekten hennes helt tilbake til min 10xtippoldefar: Haagen Iversen. Du finner Mari i boken "Slekta Vår" del 1, av Rubert A. Kleiven på s 441.⁴⁶ Du kan følge slekten videre bakover på s 458⁴⁷ i samme bok.

Anne Maries morfar het Kiøstøl (Kjøstøl, Kiøstel, Kjøstel, Kjøstell, Kiøstulf, Kjøstol, Kiøstol, Kiøstoll,) Hansen (f. ca 1757 og død 13.1.1835⁴⁸). Kjært barn har mange navn. I dette tilfellet var det kanskje heller mange variasjoner over samme navn. De hadde litt problemer gjennom tidene med å bestemme seg for hvordan fornavnet hans skulle staves. Du skal få høre mer om ham senere. Han var nemlig venn med noen andre av våre slektninger. Når jeg senere forteller om disse, skal du få høre om vennskapet, og om hva de hadde felles med det samme. Faren til Anne Maries morfar het Hans Kiøstølsen, Chiørstelsen⁴⁹ eller Xiøstolsen.⁵⁰ Den som vil ta som hobby å samle på ulike stavemåter av det spesielle mannsnavnet "Kiøstøl", kan få en god samling. Hans var gift med Ingeborg Kolvsdatter Eng og faren hans het Kjøstøl Pedersen Oremo. Man kan komme videre bakover her til Bjørnebyslekta⁵¹ med mulig forbindelse til Bjørnebysteinen.⁵² Dermed har vi også en direkte linje til Bjørneby, ikke bare inngifte. Fra Ingeborg Kolvsdatter, er det mulig å komme bakover til ca 1500-tallet.⁵³ Bakover i Hans sin morsside, kan man finne en 12xtippoldefar: Trond Trondsen Laaby.⁵⁴

På Anne Maries farsside, het foreldrene til faren hennes Kari Knutsdatter og Søren Amundsen. Det jeg ellers vet er at Søren Amundsen, også kalt Ouensen, var bosatt på Titterud. Faren hans het sannsynligvis "Amund" eller "Ouen". Jeg vet også at foreldrene til Kari Knutsdatter het Knut Olsen Orud og Barbro Evensdatter Orud. Jeg vet ikke så mye mer om dem. Jeg har ikke gravd til bunns der, så der kan det være mer å finne.

⁴² <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060321031090.jpg> (feil avlest fars etternavn i digitalisert versjon.)

⁴³ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920020067.jpg> (nr. 65) Jeg mener det må være oppgitt feil anslag på alder for henne ved dødsfallet. I folketellingen 2 år tidligere ble hun oppgitt til å ha vært 36 år ut fra kalkulert fødselsår 1930. Hun kan ikke da være 35 år to år senere. Når hun ble født i 1829, må hun ha vært 38 år da hun døde.

⁴⁴ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01037996006348>

⁴⁵ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052021006128>

⁴⁶ <https://www.nb.no/items/35d65ec35660f2600fe498cc12d56f38?page=453&searchText=Stensrud>

⁴⁷ <https://www.nb.no/items/35d65ec35660f2600fe498cc12d56f38?page=471&searchText=Stensrud>

⁴⁸ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020020709.jpg>

⁴⁹ <https://www.geni.com/people/Hans-Nokkerud-Eng/6000000023666472983?through=6000000023680996844>

⁵⁰ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020010581.jpg> (se juni 1764.)

⁵¹ <https://www.geni.com/people/Ole-Bjørneby/6000000019327064133?through=6000000019326992186>

⁵² <https://www.geni.com/projects/Bj%25C3%25B8nebystenen/14588>

⁵³ <https://www.geni.com/people/Ingeborg-Eng/6000000019410035065?through=6000000023666472983>

⁵⁴ <https://www.geni.com/people/Marthe-Sønsteigård/6000000019524155167?through=6000000023666472983>

Hans Mathisen Lund

Hans Mathisen Lund var som kjent Maren Olines far. Karen kalte ham for "Bestefar Lund". Han blir da min tippoldefar. Han het nok bare Hans Mathisen da han ble født den 30.7.1828.⁵⁵ Foreldrene hans var Mathis Evensen Stensrud (ca.1795-1861) og Berthe Larsdatter Lund (1793-1875).

89.	1825. 30 ^h Juli.	1825. 10 ^h August.	Hans Mathisen f. Stensrud	ogh	Mathis Evensen f. Stensrud og Berthe Larsdatter f. Lund	Hans Mathisen f. Stensrud og Berthe Larsdatter f. Lund	26 ^h Juli.
-----	-----------------------------------	-------------------------------------	------------------------------	-----	--	---	--------------------------

Familieforhold

Hans hadde flere søsken. Søskenflokket var: Even (f.1817), Anders (f.1819), Ole (f.1821), Anders (f.1825), Hans (f.1828), Thøger (f.1831), Berte (f.1831) og Johannes (f.1835).⁵⁶ Dermed hadde Maren Oline mange tanter og onkler også på farssiden. Det framgår av panteregistrene at Hans og broren Ole eide gården på Søndre Lund sammen i 1858.⁵⁷

De var ikke dårligere enn at de tok godt vare på sin gamle mor på denne siden av slekta også. I folketellingen for 1865, bodde moren Berthe Larsdatter hos Hans sin bror, Ole.⁵⁸ Hun var da antatt å være ca. 74 år gammel. Hun døde 21.3.1875⁵⁹, og ble 82 år gammel.

En ukjent stemor

Da min bestemor, Karen, skrev sine memoarer, hadde hun ikke tilgang til internett slik vi har i dag hvor vi kan slå opp i kirkebøker og finne mye mer informasjon enn den som var tilgjengelig for henne den gangen. Hun skrev i sine memoarer at hennes bestefar var gift tre ganger. Nå som jeg har slått opp i kirkebøker og arkiver, har jeg funnet at min bestemor har gått glipp av et av giftermålene til bestefaren sin. Han var faktisk gift *fire* ganger. Gjør vi et lite hopp tilbake i tid til før Hans Mathisen kjøpte Lund, kan vi se at han giftet seg allerede som 25 åring med ei som het Karine Christensdatter den 14.1.1853.^{60 61}

No.	Vedtes- dag.	Brudgommens Navn og Stand. Brudens Navn.	Brudgommens fæ- der og Gensidets. Brudens fæder.	De Vedtes Alder.	Brudgommens Fæders Navn.	Brudens fæders Navn.	Fæderens Navn og Oppholds- sted.	Ektebets- dagene.	At hvem Ekte- n er forlovet.	Sole Ektebets- dagene, hvor Ekteb. er, eller hvilken Pro- kuratør eller af hvad læglig Aarsag.	Udseende af naturlige Skjøer eller uædelige, som gjælder derom.	Om E der uædelige
2.	14 ^{de} Jan.	Hans Mathisen f. Stensrud Karin Christensdatter	Mathis Evensen f. Stensrud Berthe Larsdatter	25	Mathis Evensen	Christen Christensen	Anders Evensen f. Stensrud Karin Christensdatter	1853 14 ^{de} Jan.	af hans fæder			

⁵⁵ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20061020020486.jpg>

⁵⁶ Navnelisten er hentet på Myheritage. Jeg har ikke dobbeltsjekket den.

⁵⁷ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080624061074.jpg>

⁵⁸ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01037996006305>

⁵⁹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060920020212.jpg>

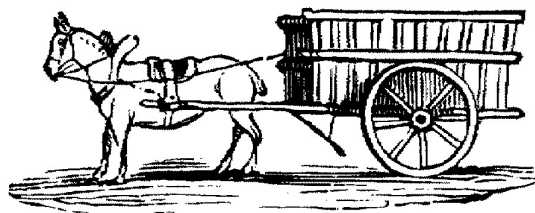
⁶⁰ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002990824>

⁶¹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060321030795.jpg>

Hun var datter av Christen Christensen.⁶² De fikk ingen barn så langt jeg vet, og hun levde ikke så lenge. Det kan nok være noe av grunnen til at dette ikke har blitt et samtaleemne i slekters slekter etterpå. Min bestemor har vært veldig nøyaktig i mye av det hun har skrevet, så jeg måtte dobbeltsjekke at det ikke var en annen Hans Mathisen jeg blandet med for dette ekteskapet. Men det var ikke til å ta feil av. Det stod faktisk oppgitt at Hans Mathisen var *enkemann* da han giftet seg med Anne Marie (kone nr.2), hun som ble mor til Anne Bolette og Maren Oline. Man må jo først være gift for å kunne bli enkemann, så sann er det. Så visste du ikke dette fra før, så kan du ha enda en steoldemor, stetippoldemor etc. enn du var klar over, alt etter hvem du er som leser dette.

Nye veier

Maren Olines far turte også å prøve seg på nye ting. Allerede i folketellingen av 1891 finner vi at han var "*Gaardbruger*" og drev med "*Feldspathkjøring*".⁶³ På denne tiden var de to eldste døtrene ute av redet, men Mathilde bodde fremdeles hjemme. Man finner også moren hennes, Karine Kristiansdatter, (kone nr. 3) i denne tellingen.

Hvis du ikke vet hva feltspat er for noe, kan jeg fortelle at det er en gruppe mineraler.⁶⁴ Feltspat kunne brukes til produksjon av porselen og glasur. I dag kan man også finne den i kunstige tenner, såpe og asfalt. Hans Mathisen laget nok ikke noen av disse tingene selv.

Den fjerde kona

Før du skal få vite mer om feltspat, så må jeg fortelle om Hans Mathisen sin fjerde kone. Jeg vet verken når hans forrige kone døde, eller når han giftet seg på nytt. Men i folketellingen for 1900⁶⁵, finner vi at han var gift med ei dame som het Oline Svendsdatter. Det vi ellers får vite om driften på gården på dette tidspunktet er at de drev med "*Kreatur: Heste, Kjør, Svin*". Det ser ut som at det har blitt slutt på korndyrkingen til fordel for kjøring og svin.

Før vi går videre, får vi prøve å bli litt kjent med den nye kona hans. Karen forteller om en pussighet i den forbindelse. Det ble nemlig slik at svigerforeldrene giftet seg med hverandre og barna deres giftet seg med hverandre. Far til Mathilde, (Maren Olines halvsøster), giftet seg med Oline Svendsdatter (Karen kaller henne for "Lina"). Oline var mor til Karl, som var Mathildes utkårede. Dermed ble Karl og Mathilde på en måte både stesøsken og ektefeller, og foreldrene deres ble både svigerfamilie til hverandre og ektefeller.

⁶² <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002207108> Hvis dette er henne er hun eldre enn oppgitt ved bryllupet.

⁶³ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052686004858>

⁶⁴ <https://snl.no/feltspat>

⁶⁵ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01037010004413>

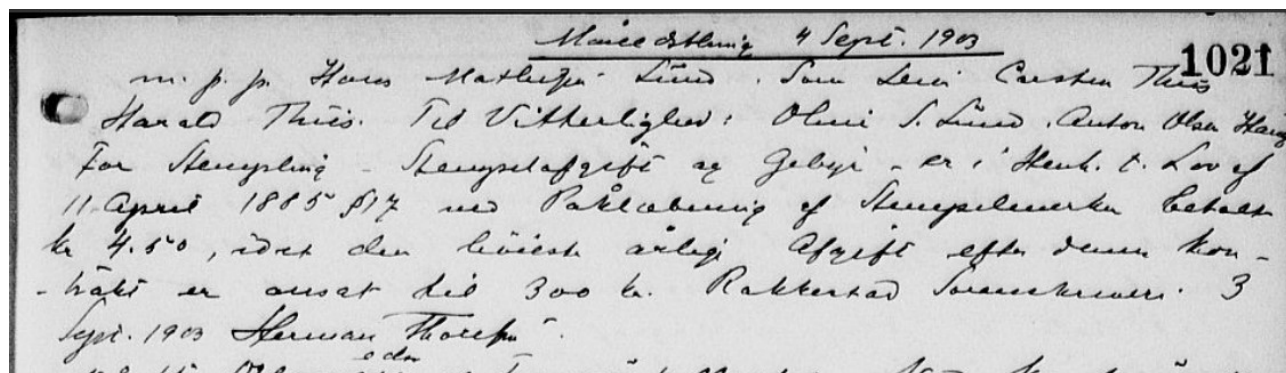
Karen forteller at Mathilde og Karl fikk en sønn som ble kalt Peder. Han ble født 8.10.1900.⁶⁶ Jeg kjenner ikke til om han giftet seg eller fikk noen barn. Jeg tror ikke det. Dermed slipper vi antageligvis å tenke mer på den litt kompliserte ste/svigerslekten videre der ved eventuelle innbydelser til slektstreff. - Men, vent nå litt... Karl hadde jo søsken..., som da også egentlig ble stesøsken til alle Hans Mathisens døtre. Selv om de andre barna til Oline ikke flyttet inn på Lund, ble vel de også stesøsken til Maren Oline og Anne Bolette, gjorde de ikke? Ble de også halvsvigersøsken? Eller gjelder det ikke slik siden dette giftermålet skjedde etter at Maren Oline var gått bort?

Disse spørsmål og flere til, vil jeg ikke forsøke meg på å svare på.

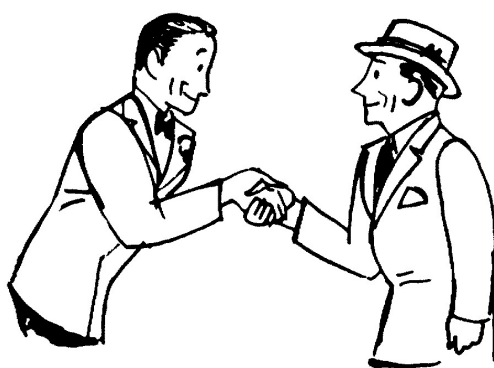
Det jeg kan fortelle deg, er at før Oline giftet seg med Hans Mathisen Lund, var hun enke etter Peder Andersen som døde av hjerteslag i 1892.⁶⁷ Bryllupet med Hans må da han stått en gang etter dette. I folketellingen i 1891⁶⁸ var hun å finne på Haug sammen med mannen Peder Andersen og deres barn. Så den som vil finne sin oldemors stesøsken eller sin stetippoldermors barn, kan begynne å nøste der.

Feltspat

Selv om Hans Mathisen Lund nå også drev med svin, var der neppe noen svin på skogen der i gården. Man kunne finne avtaler om feltspat i pantebøkene.

Det ble inngått avtaler hvor det later til at Hans Mathisen solgte rettighetene til forekomstene på sin eiendom for en viss sum, og for en angitt tidsperiode av gangen.⁶⁹ Du kan lese mer om feltspatutvinning i Degernes i dokumentene i fotnoten.⁷⁰ Det later til å ha vært to steder på Søndre Lund hvor der har vært drift. Det ser ut som at Harald Thiis var en nabo som drev utvinning på sin eiendom, og som betalte for å utvinne i Hans Mathisen Lunds gruve også.

I 1907 ble det inngått kontrakt hvor avtaleteksten lyder: "Jeg Hans Mathisen Lund, eier av gård 185, bruk 1, Lund i Degernes selger all den feltspat og kvartz som forefinnes i den påbegynte grube ved delesgjerdet til Harald Thiis på følgende betingelser: ..."

⁶⁶ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002186351>

⁶⁷ <https://www.digitalarkivet.no/view/267/pg00000002706546>

⁶⁸ <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01052686002712>

⁶⁹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080617231017.jpg>

⁷⁰ https://www.ngu.no/filearchive/NGUPublikasjoner/NGUnr_141_Broch.pdf s10+57-58 om Feltspat i Degernes.

<https://www.ngu.no/FileArchive/NGURapporter/1390.pdf> s 5og 6 om utvinning og eksport.

Man kan videre lese betalingsbetingelser, pris, plikt til utvinning, bestemmelser om kjøring osv, for den som kan forstå skrifta.⁷¹ All den tid Hans var 75-79 år gammel når disse avtalene ble inngått, var det kanskje på tide å la noen andre stå for tungarbeidet.

Tid for landing

Jeg ser på Hans Mathisen Lund som en som ikke gav opp så lett. Han våget å prøve seg på nye ting. Han våget også å gifte seg for fjerde gang etter å ha mistet tre koner. I våre dager kunne man jo begynt å lure på "er det meg det er noe galt med?" når kone nr. 3 døde. På den tiden som han levde, var der mye dødelighet. Mange døde i barsel, eller de var svake etter fødsler og pådro seg ulike sykdommer. Der var vel litt av hvert som gikk av smitte også. Jeg tror ikke det var noe galt med Hans Mathisen i så måte. Tvert imot kan man kanskje heller si at det var en bragd at han selv ble hele 80 år gammel i en slik tid. Han overlevde tre koner og to døtre. Men den 5.10.1908 døde også "Bestefar Lund". Han ble begravet den 14.10.08.⁷²

Karen forteller om begravelsen hans at det var en av de få gangene som alle søsknene var samlet på en gang etter at moren deres døde. Det er spesielt å tenke på.

Skiftet etter Hans Mathisen ble holdt den 1.5.1909.⁷³

"Ved utskiftning i dag av Hans Mathisen Lund og gjenlevende hustru Oline Svendsdatters fellesbo blev i Alfred Bjørnebys ansvar for overdragelse av boets gaard Lund søndre grn. 185 brn. 1 av skyld nr 2,95 i Rakkestad efter bilag taxt kr. 10000,00 med 4,5 % 1.4-1.5.09: 37,5 kr 10037,50 "gel?" panteutskilling til: 1 enken Oline Svendsdtr for 6000,00. 2. Karl P. Haug, Aasen for 1636,91; kr. 4636,91, 3. mens Alfred Bjørneby selv likviderer 2400,59 kr 10037,50 "utlegge?" nr. 1-2 forrentes med 4,5% fra i dag og forfalden til utbetaling 1/10-1909. Rakkestad sorenskriveris skifteret. 1. Mai 1909. Einar "Fonseth?" (Eget forsøk på avskrift.)

Det var interessant å merke seg at det ble Alfred, barnebarnet til Hans Mathisen (sønn til Anne Bolette), som fikk ansvaret for å selge gården på Lund. Han klarte å selge gården hele 1000 kr over den opprinnelige taksten.⁷⁴ Det var mye penger på den tiden. Karen forteller at de fikk 600 kr hver i arv, til tross for at "bestefar Lund" hadde vært gift mange ganger og det var mange å dele på. Dette tilsvarer ca 41 550 kr justert opp til dagens pengeverdi.⁷⁵ Karen brukte noe av arven sin til å kjøpe seg et orgel. Det skulle vise seg å være en god investering, for hun fikk senere jobb som organist selv om hun ikke hadde utdannelsen til det. Hva de andre brukte arven sin til, kan jeg ikke fortelle deg.

⁷¹ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080617240387.jpg>

⁷² <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-kb20060627080381.jpg>

⁷³ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080617240746.jpg>

⁷⁴ <http://urn.digitalarkivet.no/URN:NBN:no-a1450-tl20080617240850.jpg>

⁷⁵ <https://www.ssb.no/kpi?fokus=true> (Beregnet: 1909-2019)

Lars Andersen Lund

Han jeg nå vil fortelle om var Maren Olines oldefar, Hans Mathisen sin morfar. Han blir da min 3xtippoldefar.

Han ble født i 1756 eller 1757 alt etter hvem man vil høre mest på av de som mener seg å ha greie på det. Jeg vet ikke hvem som var foreldrene hans, men jeg vil anta at faren hans het Anders siden de fikk etternavn etter fedrene sine på den tiden. Lars var i det militære før han giftet seg. Det var ingen enkel jobb han hadde der. Man trengte å være ikke så rent lite vågal. Han var noe de kalte for "Grenadier" eller "Grenader" som det kalles i dag.

*"Grenaderer var soldater som stormet strender og kastet granater, dvs. de tidligste former for håndgranater som var en jernkule fylt med krutt og en lunte. Man måtte meget nær inn på fienden for å kaste granaten, grenaderene måtte være spesielt modige eller vågale. Mange grenaderer ble drept på grunn av at granaten eksploderte i ansiktet på kasteren."*⁷⁶

Riksarkivet, Riksarkivets kart- og tegningssamling RA/EA-5930/T/T008/0015: AS 15
Uniform for grenaderer og musketerer, 1789. Foto: Odd Amundsen.

*"Uniformstegningene viser hvordan uniformene skulle se ut. Virkeligheten var etter alt å dømme en helt annen. Soldatuniformene besto av støvler, bukser, soldatkjole eller -jakke og hatt. Fjær og andre distinksjoner som ble festet til uniformen, signaliserte både offisersgrad og hva slags type soldat man var (dragon, grenader, musketer, skiløper o.l.). Hensikten med uniformer var å skille venn fra fiende i en ofte nokså kaotisk krigssituasjon. Det var derfor ikke om å gjøre å kamuflere seg, man skulle synes i de fargerike uniformene."*⁷⁷

Kanskje så Lars slik ut når han var i uniform. Denne uniformen var jo kanskje ikke spesielt kamuflerende. Det er neppe en signalrød uniform som synes svært godt mellom trærne, og en fjær som stikker opp mellom stråene når man ligger på lur bak en tue, som er best egnet til å snike seg nært innpå en fiende med. Men her var det altså om å gjøre å ikke bli sett på som fiende av sine egne. Dermed hadde man egentlig tre faremomenter å forholde seg til: fienden, sine egne og ens egen granat, med muligheter for omvendt rekkefølge for faregraden i disse...

⁷⁶ [https://no.wikipedia.org/wiki/Grenader_\(infanterist\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Grenader_(infanterist))

⁷⁷ Foto og tekst er hentet fra: <https://www.arkivverket.no/utforsk-arkivene/nyere-historie-1814-/abdikasjonen#!#block-body-6>, Artikkeltittel: Abdikasjonen, Undertittel: Fargerike uniformer, Arkivverket.

Lars kom seg i alle fall velberget gjennom tjenesten, og fikk tillatelse til å gifte seg. Han giftet seg den 28.12.1784 med Oloug (Olau) Rasmusdatter fra Nedre Erthe. På den tiden bodde han på et sted som het Orud og kalte seg derfor for Orud til etternavn da han giftet seg.⁷⁸ Senere tok han navnet Lund. Han hadde nok fått gode venner på Orud, for han var kaveringsmann (et slags vitne til trolovelse) i 1786 for Jens Larsen Orud.⁷⁹ (Her ble han oppført som f. 1756 mens han i folketellingen for 1801 står oppført som født 1757.)

Barn og familie

Lars og Oloug fikk flere barn. Anne (døde ca 1800 ca 12 år gammel), Maria/Mari døpt 11/4 1790, Berthe (Døpt 17.11.1793), Ole (døpt 1/11 1795) og Anne f.1800.^{80 81}

De fleste av barna hadde gjort det fortreffelig bra på konfirmasjonsundervisningen. Om Mari som ble konfirmert i 1804 kunne man lese i kirkeboken at hun:⁸² *”vare saare vel oplyst i Christensdom saa at de ey allene kunde uden-ad Saxtorphs Udtog af Forklaringen og Luthers Catechismus, men og forstoede og Begrebe hvad de havde lært”*. Oversatt til litt mer moderne språk kan man si at hun ikke bare kunne gjengi hjemmeleksa utenat, men at hun også forstod den. Det var visst meget prisverdig og ingen selvfølge i den tiden. Berthe ble konfirmert i 1807. Hun er den som bringer vår slekt videre. Hun hadde visstnok bare *”god”* i karakter, men det er ikke så verst det heller.⁸³ Ole ble konfirmert i 1810 og fikk karakteren *”meget god”*.⁸⁴ Anne ble konfirmert i 1814 og fikk karakteren *”God kunnskab”*⁸⁵

Som du snart skal få se, så var kona til Lars ingen hvem som helst. Hun hadde noe å leve opp til i forhold til å gi barna en god oppdragelse. Hun kom nemlig fra en høyt aktet familie. Om Olougs foreldre kan man lese i et minneord om en av sønnene deres som også het Ole (Olougs bror): *”Hans far var den i livet meget hederlige og velagte dannemann, Rasmus Nielsen, Erthe, som forhen ved døden salig i Herren er hensovet, og moren, den hederlige og agtbare dannekvinne, Mari Ingemundsdatter, som sørgeligst igjenlever. Så snart disse hans kjære foreldre var av Gud velsignet med denne deres kjære sønn, lot de ham betimelig oppofre Gud igjen i den hellige dåp, for å igjenfødes til det evige liv. Han ble fremdeles både i sin barndom og ungdoms år kristelig og vel oppdragen, så vel i Guds kunnskaps opplysning så vel som alle andre kristelige dyder som pryder mennesker og gjør dem behaglige for Gud og yndet av rettskafne mennesker.”*⁸⁶

Militær bakgrunn

Olougs morfar *”var soldat og hadde sikkert tatt seg godt ut siden så mange ville gifte seg med ham etter at han var blitt enkemann”*⁸⁷. Olougs farfar ble kalt *”Niels soldat”*⁸⁸, så der var militær bakgrunn på begge sider bakover i hennes linje. Om broren hennes, Ole, kan man videre lese at *”Hans Kongelige Majestet har han tjent som tambur ved velbårne Hr. Capitaine von Bierchs kompani i ti år, og i samme sin tjeneste oppført seg berømmelig og vel som hans berømmelige avskjedspass noksom bevitner.”*⁸⁹ Det kan ha vært gjennom Olougs bror, Ole, at Lars fikk kontakt med hennes familie siden de var i samme kompani, men det blir bare gjetninger. Man kan se for seg at om Lars gikk til Olougs far og bad om datterens hånd, så var ikke det å ha en militær bakgrunn noen ulempe.

Om bryllupet mellom Lars og Oloug i 1784 kan man lese: *”Regimentets Tilladelse af 9 Augusti 1784. Den 24 Augusti troelovet Grenadier af hr. Capitain von Bierches Compagnie Lars Andersen Orud efter Regimenets Tilladelse af 9 Augusti 1784, med Pigen Olau Rasmusdtr. Nedre Erthe”*⁹⁰

⁷⁸ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002965623>

⁷⁹ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002965834>

⁸⁰ Skyldfolk gjennom tre århundrer, Anna Sønstegaard. s 51

⁸¹ Folketelling 1801: <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058205001464>

⁸² <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002197014>

⁸³ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002197248>

⁸⁴ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002197509>

⁸⁵ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002200068>

⁸⁶ Skyldfolk gjennom tre århundrer s 48.

⁸⁷ Skyldfolk gjennom tre århundrer s 47

⁸⁸ Skyldfolk gjennom tre århundrer, s 43.

⁸⁹ Skyldfolk gjennom tre århundrer, s 48

⁹⁰ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002965623>

Even Tollefsen

Vi skal nå se på en annen av Maren Olines oldeforeldre, nemlig Hans Mathisens farfar, som da også blir min 3xtippoldefar. Som du snart skal få se, kan flere 3xtippoldeforeldre være interessante.

I 1738 ble et barn som ble kalt Even født på Steensrud i Degernes.¹⁰¹ Men allerede i 1739 kan vi se at en gutt ved samme navn på ca 1 år og 6 uker døde.¹⁰² Man rekker neppe å bli 3xtippoldefar til noen på så kort tid. Det var nok ikke denne Even som skulle bli min 3xtippoldefar. Denne gutten er likevel litt interessant. Jeg tror nemlig at den Even vi her skal prøve å bli kjent med, ble oppkalt etter denne gutten som døde. Jeg vet ikke helt hvordan det kunne kjennes å bli oppkalt etter en som nettopp var død. Men foreldrene ville tydeligvis ikke gi seg før de fikk en "Even" som kunne vokse opp. Navnet Even *skulle* videre i slekten. Det skulle vise seg at de lyktes med det denne gangen.

Det ser ut for meg som at den Even som bringer slekten vår videre ble beregnet født i 1740 og døpt 20.11.1740.¹⁰³ Det sies ved dåpen at moren het Zidsel Amundsdatter og at hans far het "Tollev?", men de var visst litt usikre. Jeg er *ikke* usikker, for jeg kjenner igjen navnene på begge foreldrene fra når søsknene hans ble født. Han fikk flere søsken som jeg ikke har undersøkt så nøye videre på.

Han ble konfirmert den 7.11.1762. Der var ingen som skrev verken det ene eller det andre om karakter ved konfirmasjonen.¹⁰⁴ Kanskje var han som alle andre, verken særdeles flink, eller så uoppdragen at det var verdt å nevne? Var han bare en som ble født i skyggen av en gutt som døde, og så tok de seg ikke bryderiet med å skrive inn navnet på farens hans ordentlig i kirkeboken en gang da han ble døpt?

Han visste vel neppe hva som stod i kirkeboken da han vokste opp, så det er ikke sikkert at dette preget ham nevneverdig.

Militær bakgrunn

Det skulle vise seg at Even hadde pågangsmot likevel. Han ble nemlig "tambur" i det militæret. Tamburene hadde kanskje ikke de farligste oppgavene, men de hadde en viktigere oppgave enn man kanskje umiddelbart ville tenke.

"Tambur var dansk-norsk betegnelsen på en militær signaltrommeslager fra 1600-tallet og framover. Tamburer kunne også være bryllupsmusikanter. Tamburene omsatte offiserenes muntlige ordre til lydsignaler som soldatene kunne oppfatte på lang avstand. En tambur kunne i gamle dager tegne en kontrakt på ti, tjue eller tretti år. Kongen kunne leie ut regimentene for å tjene penger. Tamburen måtte følge regimentet i Europa, eventuelt sammen med familien. På 1700- og 1800-tallet var det vanlig med en tambur og en eller to felespillere i bryllup. Tamburen spilte da bryllups- og andre trommeslåtter som ofte var variasjoner over militære signaler."¹⁰⁵

¹⁰¹ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014825007>

¹⁰² <https://www.digitalarkivet.no/view/267/pg00000002700969>

¹⁰³ <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014826883>

¹⁰⁴ <https://www.digitalarkivet.no/view/279/pk00000002199119>

¹⁰⁵ <https://no.wikipedia.org/wiki/Tambur>

Hvis tamburen ikke fulgte med på hva offiserene sa og f.eks trommet feil beskjed, kunne det få store følger for alle soldatene som skulle motta beskjeden. Dermed var tamburenes tromming ikke bare til pynt slik man kanskje kunne tro når man tenker på trommeslagerne i korpse i våre 17.mai tog nå for tiden. Nei, de hadde viktige beskjeder å bringe som skulle høres av mange. De arbeidet dermed tett med ledelsen. Tambur-uniformen kunne ligne uniformen til grenadieren, men på bildet (se fotnote) hadde tamburen gullstriper nedover armene.¹⁰⁶

Første giftermål

Even var oppført med Tambur som yrke da han giftet seg i 1764 med Marthe Brynildsdatter. Det sies ingenting om at han måtte be seg fritatt fra tamburtjenesten for å kunne gifte seg.¹⁰⁷ Han fikk i alle fall en datter med Marthe Brynildsdatter. Hun het Sidsel. Det kan jo være en oppkalling etter moren hans som het Sidsel. Han ble far til tvillingene Amund og Hans i 1782.^{108 109} Alle disse ble bare halvsøsken til den sønnen som fører vår slekt videre.

Evens militære bakgrunn kommer igjen til syne ved at han i 1789 var forlover til Kiøstulf Hansen.¹¹⁰ *"Copulerede 26 Novbr. 1789. Lille Watvedt er Lægdet, men Steensrud er Boepæl. Den 3die October, troeloved Enkemand og Soldat Kiøstulf Hansen Lille- Watvedt, der har Regimentets Tilladelse af 28 Septbr. og Sorenkriver hr. Cans.- Raad Bassøes Bewiis for Skifted af 2 Octbr. 1789 efter forrige Huustroe Mari Johannesdatter, med Pigen Maria Michelsdatter Steenrad."*

Kiøstulf Hansen skulle senere også bli en stamfar i vår slekt. Han ble nemlig Maren Olines oldefar på morssiden, Anne Maries morfar, og da også en 3xtippoldefar til meg. Dermed blir det hele tre 3xtippoldefedre som hadde militær bakgrunn. Det er også interessant å merke seg at der var vennskap mellom disse to slektene lenge før de kom sammen via giftermål.

Andre giftermål

Even ble enkemann. Han giftet seg på nytt i 1794 med Marthe Tostensdatter.¹¹¹ Hun er kanskje enda mer interessant for oss siden hun ble den som brakte vår slekt videre.

Jeg så hele familien i 1801-folketellingen for Steensrud. Da var Even gift med Marthe Tostensdatter. Sidsel som jeg nevnte ovenfor, stod oppført som "Hans barn". Der var også to barn der som de hadde felles: Mathis og Mari.¹¹² Mathis visste det nok ikke enda, men han skulle bli Maren Olines farfar.

Folketellingen i 1801, har også noe annet å fortelle. Familien til Even står nemlig oppført sammen med familien til Kiøstøl Hansen og Mari Michelsdatter. Maria Kiøstølsdatter som vi ser på denne visningen, ble Anne Maries mor. Det kan dermed ha vært en god kontakt mellom disse familiene et stykke bak i tiden, også ved det at de bodde så nær hverandre.

Hvor gammel Even egentlig ble, vet jeg ikke. Jeg har ikke gravd så mye heller. Hvis han fikk en datter som het Gunhild som kom fra Steensrud og giftet seg i 1829, så kan det være at han levde fremdeles da.¹¹³ Det interessante her er at når vi sammenfatter disse to 3xtippoldefedrene mine Lars og Even, ser vi at Berthe, datter til Lars, giftet seg med Mathis, sønnen til Even.

Når det gjelder slekten lenger bakover, er det ofte slik at det er de som utmerker seg på spesielle måter som blir omtalt i historiebøkene, og dermed blir husket i større grad enn bøndene som arbeidet flittig og skjøttet sitt på beste måte. Evens slekt hadde i alle fall det privilegiet å eie sin egen gård, noe som ikke var selvsagt. Mange var leilendinger i den tiden. Jeg forlater Evens folk bakover her.

¹⁰⁶ <https://snl.no/gamasje>

¹⁰⁷ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002998730>

¹⁰⁸ Amund: <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014882986>

¹⁰⁹ Hans: <https://www.digitalarkivet.no/view/255/pd00000014882975>

¹¹⁰ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002966188>

¹¹¹ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002966988>

¹¹² <https://www.digitalarkivet.no/census/person/pf01058205004145>

¹¹³ <https://www.digitalarkivet.no/view/327/pv00000002982178>

”Salig Alf”

Mange av våre forfedre var i den gode situasjon at de eide en gård. Men noen måtte også kjempe for å beholde det de hadde anskaffet seg. En av våre forfedre ble kjent for nettopp dette fordi det ble ført en sak i retten. Men akk, et *meget* viktig papir var blitt ødelagt for bestandig.

En mann som het Alf, fikk tilnavnet ”Salig Alf”. Han het egentlig Alf Sørensen og var sønn av Søren Mogensen. Han igjen hadde sannsynligvis en far som het Mogen. Etter mine beregninger er denne Mogen min 9xtippoldefar. Han var da tippoldefaren til Oloug Rasmusdatter som giftet seg med Lars Andersen Lund som jeg fortalte om tidligere. Jeg har forstått det slik at Alf Sørensen ble kalt ”Salig Alf” fordi han var gått over i Saligheten da historien jeg fant å lese i en historiebok hendte. Man ble ikke kalt ”Salig” for ingenting, så jeg tror de mente at han hadde vært en gudfryktig mann.

Historien om ”Salig Alf” og hans etterkommere, er å finne i boken ”*Skyldfolk gjennom tre århundrer*”, av Anna Sønstegård.¹¹⁴ Man kan lese der, litt fritt gjenfortalt fra min side, om at det etter at ”Salig Alf” var død, oppstod en forferdelig brann. Arvingene etter Alf hadde mer enn nok med å redde seg selv, og mistet dermed et viktig papir i brannen. Arvingene hadde ikke lenger noe bevis for verken odelsretten, eller noen annen rett om en trette skulle oppstå omkring Erthegårdene. Det var ikke her snakk om bare et vanlig skjøte, men ganske så dyrebare papirer. Det var ”*gamle odels pergamentbreve, - en part utstedt i Høilovlig kong Eriks (av Pommern, konge av Danmark - Norge omkring 1410-1440)*”. Papirene var da allerede nesten 200 år gamle på det tidspunktet de brant opp. ”*Nei, og nei.. hva skal vi gjøre nå?*”, kan de ha tenkt. Papirene var jo uerstattelige, men fantes det en måte å få seg nye papirer på?

Kong Eriks Unionssegl.¹¹⁵

Arvingene fikk en kjempegod idè. I stedet for å bare *håpe* at en krangel ikke skulle oppstå i fremtiden, kom de på at der faktisk fantes *vitner* som hadde *sett* de dyrebare dokumentene med *egne øyne*. Det ble rettssak og flere vitner stilte opp. Det er kanskje ikke alle som er like heldige i retten, men det viste seg i dette tilfellet at lagrettsmennene kjente til de tapte dokumentene. En tidligere sorenskriver og en klokke stilte også opp som vitner. Arvingene fikk medhold i saken. De fikk et skriftlig dokument fra retten. Underskriften av Kong Erik fra 1400-tallet var nok tapt for alltid, men de fikk hele 7 segl på det nye dokumentet.

Laila Vinje, 2020. Artikkelen er skrevet for ikke-kommersielt bruk. Alle nettlenker er fra 2020.
For spørsmål eller kommentarer ta kontakt med undertegnede. Kontaktinfo: smilehuset@yahoo.com.

¹¹⁴ Skyldfolk gjennom tre århundrer, Anna Sønstegård, Fredrikstad 1971 s14-16:

<https://www.nb.no/items/98e780f5dd0e46da5ff2bd20a3fe8d2e?page=17&searchText=>

¹¹⁵ Foto: Kong Eriks unionssegl: <https://snl.no/segl>; lisens: <https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/deed.no>